



SINOPSI

Meta és un espectacle que reflexiona al voltant de la immigració al Mar Mediterrani des d'un punt de vista testimonial.

El juliol del 2008, el nedador olímpic David Meca va creuar l'Estret de Gibraltar tres cops seguits. *Meta* és la narració d'aquesta gesta esportiva en veu d'un jove senegalès que també va creuar l'Estret ara fa dos anys.

Del contrast que es desprèn a l'hora de posar en comú aquestes dues realitats oposades, en deriva una reflexió crítica al voltant de la nostra societat. I és que, encara que al llarg de tot l'espectacle només es parli de David Meca i les adversitats amb les que el nedador es va trobar al llarg de la travessia, la veu testimonial del jove carrega les paraules d'un significat que va més enllà de la gesta esportiva de creuar l'Estret. Es desvela, així, la cara oculta del Mar Mediterrani. D'aquesta manera, l'espectador es veu interpel·lat a pensar les circumstàncies amb les que altra gent creua les mateixes aigües que el nedador. Essent un mateix recorregut en el mapa, per Meca és només la pista on córrer una marató de llarga distància, per d'altres una meta on comença una nova vida.

Els pensaments activats i acumulats de rerefons durant l'espectacle emergeixen a la superfície en forma de debat, individual i/o col·lectiu, per donar lloc a una reflexió crítica de manera incisiva, directa i sense medis al voltant de la immigració.

FITXA ARTÍSTICA

- **Creació i direcció:** Cicuta
- **Intèrpret:** Ibrahima Diallo
- **Dramatúrgia:** Adrià Aparicio
- **Muntatge Audiovisual:** David Font
- **Audiovisual:** Mireia Pellicer

FITXA TÈCNICA

- Espai preferiblement amb poca llum, per visualitzar les projeccions.
- Endolls prop de l'espai.

LA COMPANYIA

CICUTA és una agrupació amb seu a Badalona formada per Adrià Aparicio i David Font que té la voluntat de pensar el món críticament tot fent ús de l'art com a eina de reflexió. Els dos membres beuen de disciplines molt diferents de tal manera que les produccions sorgides al llarg dels cinc anys d'experiència amb els que compten tenen totes un caràcter completament híbrid. I és que als espectacles de CICUTA hi trobem vídeo i so en directe, performance, text, objectes, maquetes i diverses disciplines artístiques en constant diàleg.

Tanmateix, si haguéssim d'encasellar d'alguna manera la seva obra, podem dir que les seves obres inicials prenen forma de peces audiovisuals i que, darrerament, la seva línia de treball ha pres un nou rumb cap a les arts vives i arts escèniques. En aquest sentit cal destacar la realització de l'obra *Ara les imatges brotaran com flors* o *Jennifer in paradise*, acció en viu que pren forma dins del marc de 'Barcelona Producció 2019-2020' de La Capella de Barcelona i l'Ajuntament de Barcelona.

Actualment CICUTA s'està centrant en la investigació i creació d'espectacles de teatre social i documental encarats a un públic infantil.

TEMES CLAU DE L'ESPECTACLE

La ironia

Des dels orígens de la literatura Occidental s'ha fet ús de la ironia per poder parlar d'una cosa sense dir-la explícitament. L'únic requisit perquè la ironia no caigui en incomprensió o malentès és la confiança que el receptor la pugui descodificar. Si d'allò que es vol parlar ja està totalment concebut per la comunitat —tal i com un imaginari col·lectiu—, només cal apel·lar-lo subtilment o parcial perquè la resta surti a la superfície amb el seu màxim esplendor. Podríem dir que això és un gest irònic¹. És així com grans autores i autors de la literatura universal han pogut fer crítica d'una situació injusta sense sortir-ne mal parats. I és que això permet la ironia: parlar sense dir. D'aquesta manera Erasme de Rotterdam va fer trontollar el cristianisme, Voltaire l'auge del positivisme i Gustave Flaubert la societat burgesa francesa. Mitjançant l'espectacle *Meta* volem investigar com, fent ús del gest irònic, podem apel·lar i incidir en la superficialitat de l'imaginari col·lectiu de la immigració. Aquest és el mecanisme, el gest; però vegem ara el recurs, el vehicle.

Tal i com apunta el títol del projecte, també irònic, *Meta* narra les gestes esportives del campió olímpic David Meca i en concret, la travessia triple de l'Estret de Gibraltar, record de distància i temps, que va dur a terme el juliol del 2008. A diferents entrevistes l'esportista explica amb detall les adversitats amb les que es va trobar a l'hora de creuar l'Estret. Tant des d'un punt de vista físic (vers les condicions geogràfiques i climatològiques del mar), com també des d'un punt de vista mental i emocional. Exposa, per posar només uns exemples del que suposa creuar l'Estret, la seva por a la foscor de la nit, a la profunditat del mar, als vents forts, a les meduses o als taurons. Ara bé, també explica que a l'altra cara de la moneda hi troba una gran recompensa: el triomf d'arribar a la meta. A vegades amb parts del cos dislocades i d'altres mig desmaiats, sempre que David Meca toca terra ferma, una munió de gent l'espera tot celebrant la seva arribada a les seves terres.

La singularitat del projecte *Meta* és que qui narra les gestes de David Meca és un noi d'origen senegalès que també ha creuat l'Estret. Òbviament, amb uns altres objectius. Apareix així la ironia i el seu desplaçament: les adversitats del Mediterrani amb les que es troba David Meca es traslladen violentament damunt del cos que narra la història. Ara bé, les diferències de condicions materials i de seguretat entre ambdós casos destapen tota una lògica discursiva de privilegis que va més enllà de l'experiència concreta de creuar l'Estret. L'espectador es veu obligat a pensar en aquestes altres circumstàncies amb les que *altra gent* creua les mateixes aigües que el nedador. Essent d'iguals condicions físiques i ambientals per a tots, per un és el medi per accomplir una gesta esportiva, per *altres* l'acompliment d'una necessitat *vital*. L'espectacle *Meta* és el cos d'una experiència silenciada, sense veu, que narra una experiència mediàtica.

¹ És imprescindible no confondre la ironia amb l'acte burleta: no confondre, doncs, el gest amb un dels seus efectes.

D'aquesta unió, que n'és la narració, l'experiència silenciada adquireix un altaveu que, per paradoxal que sembli, tot i estar en el segon pla irònic, obté més volum que mai. Aquest volum no es mesura en decibels, sinó en significança, en profunditat d'incisió en l'espectador.

Per si no fos prou evident per a l'espectador —ja hem dit que un dels requisits del gest irònic és el d'assegurar la descodificació del receptor—, *Meta* fa ús directe de l'imaginari col·lectiu exposat anteriorment. Els vídeos i imatges d'arxiu que es seleccionaran per explicar la travessia de David Meca tindran la intenció d'apel·lar inconscientment l'imaginari mediàtic de la immigració al Mediterrani: el nadador enmig de la mar fosca acompanyat per una embarcació de rescat; l'esportista cobert amb una manta tèrmica daurada al port de Ceuta; la Creu Roja assistint-lo a l'arribada; els gestos d'alegria del nedador, gairebé religiosos, a l'arribada del port; etcètera.

Salvant les distàncies, la vivència de David Meca és anàloga a la violència del narrador senegalès. Sense caure en morbositats, el narrador podrà explicar la seva experiència vehiculada per una altra, però d'una analogia tant propera que l'espectador gairebé no podrà diferenciar-les —*narrador* i *nedador* els separen poques lletres. La reflexions que en derivin, doncs, de segur que podran trencar la distància irreflexiva amb la que estem acostumats a viure aquestes injustícies. Tot i que explícitament només es parli de David Meca, mitjançant la porositat que permet el llenguatge irònic es pot pensar més enllà del fet concret de creuar l'Estret de Gibraltar. És així com es desprenen reflexions al voltant de les desigualtats estructurals sobre les que es constitueix la nostra societat i també els interessos econòmics i mediàtics de la informació. L'objectiu és que tots aquests pensaments activats pel gest irònic i acumulats de rerefons al llarg de tot l'espectacle puguin *emergir a la superfície* en forma de debat, individual o col·lectiu, i permetin *rescatar* la reflexió de les problemàtiques socials estructurals de la seva anestèsia i *abordar-los* de manera incisiva, directe, sense medis².

² Aquest paràgraf s'emmarca entre ironia, atès que a la primera i última línia conté elements irònics que es marquen amb el recurs literari de la cursiva.

Refugiat o migrant?



Refugiat és un concepte polític. Un refugiat, segons la Convenció de Ginebra, del 1951, és «qualsevol persona que, a causa d'un temor ben fundat de ser perseguit per raons de raça, religió, nacionalitat, pertinença a un grup social particular o opinió política, és fora del país de la seva nacionalitat i és incapaç de, o a causa d'aquest temor no vol, buscar protecció en aquest país». Amb la ratificació d'aquest conveni, els 145 estats signataris, membres de les Nacions Unides, es comprometen a protegir aquests desplaçats i accepten una obligació cap a ells, és a dir, que poden entrar en un altre territori on seran acollits i protegits, i on tindran l'oportunitat de sol·licitar asil. Tindran l'estatut de refugiat quan hagin passat pel procés legal que és la sol·licitud d'asil i hauran d'aportar proves que documentin per què fugen del seu país. En cas que els sigui denegat, el sol·licitant d'asil quedarà en una categoria que se sol dir *immigrant econòmic*, per decisió i definició de l'estat on ha presentat la seva sol·licitud d'asil. L'admissió d'aquests immigrants econòmics estarà marcada per les necessitats del mercat laboral del país en qüestió. Es continua parlant d'*immigrant* —el que arriba— i *emigrant* —el que se'n va—, però els processos actuals de migració no es poden comprendre des de la perspectiva exclusiva de país d'origen i país d'arribada. La diferència entre *refugiat* i *immigrant* es basa en el fet que el moviment del primer seria un desplaçament forçós i, en el cas del segon, voluntari. Un *refugiat* no només és algú que fuig del seu país per escapar de la guerra o la persecució, sinó que li resulta perillós tornar-hi i, per aquesta raó, pot apel·lar a ajut i protecció. L'*immigrant* hauria escollit de manera voluntària desplaçar-se a un altre país i tindria la possibilitat de tornar al d'origen, si així ho decidís.

La resolució del desplaçament d'aquest *migrant* serà una possible residència legal o, eventualment, la ciutadania del que s'anomena *país d'acolliment*.

Per més que el dret a sol·licitar asil és un dret fonamental —i, per tant, no existirien sol·licitants d'asil il·legals—, la realitat és una altra. Moltes mesures nacionals dificulten la circulació de les poblacions sense fer distinció entre migrants i refugiats. Cada vegada són més nombrosos els refugiats que s'uneixen a moviments migratoris irregulars i utilitzen els mateixos itineraris i els mateixos serveis dels mateixos traficants, i es procuren, a més, els mateixos documents falsos. Una primera realitat que, sense influir en la diferència fonamental entre refugiats i migrants, sí que contribueix al fet que aquesta distinció es torni confusa.

La línia divisòria entre *forçat* i *voluntari* tampoc no és gaire clara, ja que les motivacions de les persones solen ser diverses. El refugiat fuig d'algun tipus d'amenaça al seu país d'origen. Fugir de la fam, queda en una categoria de migració voluntària? Aquell immigrant que va arribar a Líbia confiant en una millora de les seves condicions de vida i de cop ha de fugir d'aquest país per la violència armada, continua sent immigrant? Altres factors que motiven el desplaçament són la pressió demogràfica, la inestabilitat política, sense parlar dels factors culturals i històrics i la influència dels mitjans de comunicació. Com anomenem aquells migrants víctimes del tràfic il·legal de persones? Coneixem la motivació dels nens que viatgen sols? En quina categoria es parla de les dones que fugen de sistemes socioculturals o jerarquies patriarcals que violen els drets humans? I encara hi ha un altre factor: totes aquelles persones o grups que, per problemes ecològics, es veuen obligats a desplaçar-se —de manera temporal o permanent— a causa de desastres naturals, la degradació del medi ambient o la desertització que no els permet viure amb seguretat i satisfer les seves necessitats primàries, són migrants o són refugiats? Per més que existeixen intents de parlar de *refugiats mediambientals*, el concepte encara no té rellevància a escala jurídica.

L'espectacle *Meta* és narrat per un migrant econòmic. Conèixer la situació i diferència entre refugiats i migrants econòmics permet als estudiants sensibilitzar-se i empatitzar amb una realitat que ens és ben propera. També saber les dificultats per les quals ha de passar una persona que deixa enrere el territori que l'ha vist néixer i on hi té família i els amics, a la recerca d'un ideal en un país que sovint li gira l'esquena.

Migrants a Catalunya

Actualment hi ha 79,5 milions de persones desplaçades forçosament a tot el món, cosa que representa el 1% de la població mundial. Hi ha 45,7 milions de desplaçats interns, dels quals els 5 principals països són: Colòmbia (8 milions), Síria (6 milions), República Democràtica del Congo (5 milions), Iemen amb 3,6 milions i 2,6 milions a Somàlia i a Afganistan (el 52% són dones). Així mateix, hi ha un total de 4,2 milions de sol·licitants d'asil i d'aquests, 8 de cada 10 persones refugiades es troben en països en vies de desenvolupament.

Al llarg de 2019, a l'Estat espanyol es van presentar un total de 118.264 sol·licituds d'asil, més del doble respecte a 2018. El permís per raons humanitàries s'ha concedit majoritàriament a persones de nacionalitat veneçolana, unes de 40.000 persones. Les 5 nacionalitats amb major nombre de sol·licituds van ser Veneçuela (40.906), Colòmbia (29.369), Hondures (6.792), Nicaragua (5.931) i El Salvador (4.784). D'aquesta manera, el 80% de les sol·licituds van ser presentades per persones d'Amèrica Llatina. L'estat espanyol només ha ofert protecció a 1 de cada 20 sol·licitants d'asil.

Pel que fa a Catalunya, amb 13.270 sol·licituds d'asil rebudes el 2019, és la segona comunitat autònoma després de Madrid, que va registrar-ne 55.118. Barcelona va ser la segona província amb major nombre de sol·licituds en tot l'estat: 11.711 (10% del total estatal) i la primera província a Catalunya (88% del total autonòmic). Pel que fa a dades d'anys anteriors a Barcelona durant l'any 2018 es van presentar 7.374 sol·licituds de PI. La Província de Tarragona segueix sent el lloc del territori català on es presenten menys sol·licituds de protecció internacional. Al 2019 se n'han presentat 251 mentre que al 2018 van ser 180 sol·licituds i al 2017 només 104.

La ciutadania catalana ha expressat diverses vegades el seu desig de ser una societat d'acollida. Aquesta predisposició, però, topa a la pràctica amb els ritmes que condicionen uns processos administratius que moltes vegades impliquen llargs processos burocràtics per la regularització. La voluntat política de les diferents administracions implicades en aquests processos repercuteix directament en el nombre de persones que acolлим i les seves condicions de vida.³

La diferència legal que existeix entre refugiats i migrants "voluntaris" comporta que molts immigrants que arriben a Catalunya tinguin problemes alhora d'aconseguir la seva legalitat. Cal qüestionar-se la suposada voluntarietat de les migracions ja que, en l'actual context és imprescindible pensar en la justícia global i ser conscients que són les desigualtats i els interessos econòmics i socials les que provoquen els desplaçaments forçats i les migracions.

³<http://www.ccar.cat/presentacio-de-linforme-anual-de-cear-2019-les-persones-refugiades-en-espanya-i-europa/>

COMPETÈNCIES I CONTINGUTS PEDAGÒGICS



En el dossier pedagògic es treballen tot un seguit de competències:

Àmbit lingüístic: comprendre textos orals de la vida quotidiana, dels mitjans de comunicació i escolars i interactuar oralment d'acord amb la situació comunicativa utilitzant estratègies conversacionals.

- Extracció del tema, idees principals i rellevants en un text oral.
- Identificació i comprensió del component semàntic de la llengua: comparació, derivació, sentit figurat, etc.
- Estratègies de participació activa i col·laborativa de textos orals.
- Normes que regeixen la interacció oral: torn de paraula, to de veu, respecte per les opinions dels altres.
- Interacció en diàlegs o debats, de manera coherent i estructurada, aportant i defensant idees pròpies i justificant-les amb arguments i contra arguments raonats.
- Comprensió i interpretació crítica i raonada de textos orals.

Àmbit d'educació en valors socials i cívics: qüestionar-se i usar l'argumentació per superar prejudicis i consolidar el pensament propi, mostrar actituds de respecte actiu envers les persones, les seves idees, opcions, creences i les cultures que les conformen i aplicar el diàleg com a eina d'entesa i participació en les relacions entre les persones.

- Identificació dels propis prejudicis i estereotips.
- Sensibilitat, respecte i tolerància envers els altres i la seva diversitat.
- Actitud crítica en l'observació i la interpretació de la realitat.
- Compromís ètic i social

Àmbit de dimensió social: mostrar actituds de servei i de compromís social, especialment davant de les situacions d'injustícia.

- Cooperació, solidaritat i altruisme.
- Actitud crítica en l'observació i la interpretació de la realitat.
- Causes que provoquen situacions de marginació, discriminació i injustícia social en l'entorn local i en el món.

PROPOSTES DE TREBALL



Abans de veure l'espectacle:

L'espectacle de teatre documental *Meta* està pensat perquè abans de l'obra els alumnes coneguin ben poc o gens del que veuran a continuació. D'aquesta manera, la metodologia que s'utilitza per a transmetre l'espectacle, la ironia, pot generar l'efecte desitjat. Tot i així, proposem una breu reflexió, que es podria treballar en forma de debat o de treball individual i posterior debat, per fer a l'aula abans de visionar *Meta*:

- **Què t'evoca la paraula *Mediterrani*?**

Per tal de despertar la creativitat dels nois i les noies, es podria demanar als alumnes que contestessin a aquesta pregunta amb el format que preferissin (PowerPoint, dibuix, collage, música, poema, redacció, etc.).

Després de veure l'espectacle:

La funció i posterior debat hauran generat un espai de diàleg i de reflexió crítica entre els seus espectadors. Per aprofitar aquest ambient, seria interessant que les noies i els nois responguessin a tota una sèrie de preguntes, de forma personal, per a comentar-les, posteriorment, a l'aula:

- Coneixies la història de David Meca? Què t'ha semblat la seva experiència?
- Quines diferències creus que hi ha entre la història d'en David Meca i la de l'Ibrahima?
- Com creus que s'ha sentit en David Meca alhora de creuar l'Estret? Ho ha tingut fàcil o difícil? Quins creus que han estat els ajuts i les dificultats per les que ha passat el nadador durant la seva travessa?
- Com creus que s'ha sentit l'Ibrahima alhora de creuar l'Estret? En aquest cas l'Ibrahima ho ha tingut fàcil o difícil? I un cop ha arribat?
- Aquest espectacle fa ús de la ironia. Quina de les accepcions creus que és la que fa referència a la ironia que s'utilitza a l'obra?
 - 1) *f. [LC] [FLL] [FL] Figura retòrica que consisteix a dir alguna cosa amb una expressió o un to que indueix a entendre el contrari d'allò que aparentment és dit.*
 - 2) *f. [LC] [FLL] Forma d'humor que es tradueix en l'adopció d'aquesta manera de parlar.*
 - 3) *f. [LC] Esdeveniment contrari al que hom tenia dret a esperar. Ironies de la sort: quan ja no necessitaven els diners, els va tocar la rifa.*
- Avui en dia estem bombardejats d'imatges de refugiats i immigrants. Com creus que afecten els mitjans de comunicació a la imatge que tenim de l'immigrant? Per què creus que l'obra fa ús de la ironia per explicar la història de l'Ibrahima?
- Saps quina diferència hi ha entre refugiats i immigrants econòmics?
- Busca a internet els països amb més taxa de persones que fugen per buscar refugi i de persones que immigren. Quines són les seves causes?
- Hi ha algun cas de la teva família (pares, avis, besavis, etc.) que s'hagin hagut de refugiar o immigrar per causes econòmiques? Si és així, per què?
- Imagina't que tu mateix/a et trobessis en una situació semblant a la de l'Ibrahima. Com creus que seria la teva realitat? T'hauria estat fàcil creuar l'Estret de Gibraltar? Trobaries a faltar a la família i amics? Creus que la zona d'arribada et faria la vida fàcil? Per què? Escriu un text en primera persona, explicant la teva experiència com a immigrant.